

אמר ויקצוף פרעה על שני סריסיו על שר
המשקים ועל שר האופים כי למה לא קראם
בראשונה סריסים ולא שר המשקים ולא שר
האופים כשספר חסאם לענין הקפץ קראם
סריסים ושרים:

**השאלה ה' באמרו ויחלמו חלום שניהם איש
חלמו בלילה אחד הוא שאהה תראה
שפעמים יקרא הכתוב חלומותיהם חלום אחד
כמ"ש ויחלמו חלום שניהם ואמר חלום חלמוני
ופתור אין אותו ונהלמה חלום בלילה אחד אני
והוא ופעם יאמר שווי חלומות מתחלפים כמ"ש
איש חלמוני ובספור חלומותיהם היו מתחלפים:**

**השאלה ה"ו באמרו איש כפתרון חלמוני האם
נאמר שכל אחד מהם חלם חלום וחלם
ג"כ פתרון חלמוני של חבריו כדברי רש"י והנה
אם היה הדבר כן למה לא יאמר שפתר
אין אותו כי כל א' יספר לחבירו.**

**השאלה ה"ז למה חזר לומר המשקה והאופה
אשר למלך מצרים אשר אסורים בבית
הסוהר ובידוע שבהם דברי וכבר זכרו הכתוב
שהם היו האסורים שם והם היו החלומים ואליהם
יאמר הכתוב מדוע פניכם רעים:**

**השאלה ה"ח למה אמר וישאל את סריסיו
פרעה אשר אתו במשמר בית אדוניו
וכבר זכר הכתוב שעליהם היה הספור ולמה
זה חזר להזכירם ראוי שיאמר בלבד וישאל
אותם והמבין השיב על זה כי בא להודיענו
חוזק לבו ובטחונו בחכמתו כי לא פחד מלשאלם
פני שרים גדולים ולפתור להם חלומותיהם
בין לטוב בין לרע ואינו נכון כי הוא היה
שוואל בה לבד מדוע פניכם רעים ועדין לא
ידע שחלמו ולא היה בשאלה הזאת סכנה:**

**השאלה ה"ט מי הגיד ליסוף שלשת
השריגים שלשת ימים הם וכן שלשת
הסלים ומה ראה לפתור האחד לחיים והכבוד
האחד לתלות על העץ בהיות חלומותיהם שונים
ומתדמים מאד זה לזה כמו שיתבאר כי א"א
שידע זה כי אם בדרכים מתלחסים ונאותים
לפתרון:**

**השאלה ה"י בכפל הדברים שאמר יוסף
כי אם זכרתני אתך וחזר ואמר והזכרתני
אל פרעה וגו' מה ענין וגם פה לא עשיתי
מאומה ומה יורה מלת וגם כפי שש הכתובים.
הנני מפרש הפסוקים באופן יותר השאלות
כולם:**

**ויוסף חורר מצרימה וגו' עד ויהי אחר הדברים
האלה. ספר הכתוב שחית מהשגת השם**

שחשבתי אני מה שחשבתי לא נחתיה לשלה בני
ויחזרו לפני זה מאמר כי ע"כ למה לשכלל
במלת ממני כמו שבארתי והותרו בזה השאלה
הט' והי' והנה אמרו חז"ל ולא יסוף עוד לדעתה
לא שבה את יחודה בזה כי בידוע עוד שאחרי
דעתו שהיא כלתו לא יוסוף עוד לדעתה אבל
כא הכתוב להודיע כי גם בזה היחה מהשגת
הש"י שעם היות שהתאומים נולדו משתי בנות
ולא מביאה אחת הנה אז עם היות שלא יסוף
עוד לדעתה בעת לרחה נמצאו תאומים בבטנה
כי שניהם נולדו מאותה ביאה לבה שבה
יחודה אליה והיה זה מפאת ההשגחה להקים
שם לשני אנשים המתים אע"פ שיוקת יבם אחד
אמרה חזרה ולא יזקק שני יבמים הנה להיות
היבם אב שניהם היו כן. וספרה התורה כמה
נדבקה ההשגחה בלידת פרץ היות בכור כפא
רחס אמר שממנו יצא מלכות דוד וממנו יצא
מלך המשיח שנפתחו שתי השליחות יחד ששם
היו התאומים הוא פלא כמ"ש הראשון. ועוד
שבתיית ענקה נתן יד לצאת ראשונה המלכות
קשרה על ידו שני לאמר זהו יצא ראשונה
הנה חזר לאתרו ויהי כמש"ב ידו לפנים והנה
יצא אחיו כפורץ גדר לצאת ראשונה ולכן
נראה פרץ ובוה נשלם ספור תולדות יהודה
ראשית המלכים מלכי יהודה. ואחר זה יחזור
הכתוב לספור יוסף:

לט

**(א) ויוסף חורר מצרימה וגו' עד סוף הסדר.
ויש בפרשיות האלו גם כן שאלות והם**

אלו:
**השאלה הא' ויהי י"ב את יוסף ויהי איש
מצליח ויהי בבית אדוניו המצרי וזכר
בפסוק מלת ויהי ג' פעמים והוא כפל מבואר
והיה לו לומר ויהי י"ב את יוסף ויצלח בבית
אדוניו המצרי:**

**השאלה הב' כמה שוכר שהפקד אדוניו כל
אשר לו בידו כי ראשונה אמר ויפקדו
על ביתו וכל יש לו נתן בידו ואח"כ חזר
לומר ויפוטב כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע
אתו מאומה והוא כפל מבואר:**

**השאלה הג' למה אשת אדוניו פרסמה הדבר
ההוא והנה בזה פגמה את עצמה וטוב
היה לה לשתוק מפני כבודה גם כי לכל זמן
ואולי כי בפעם אחרת תפתה ויחל לו ולכל
אשר תחפוץ תטנ האם סכלה עשות:**

**השאלה הד' באמרו חסאו משקה מלך מצרים
והאופה לאדוניהם למלך מצרים ואח"כ**

אדוניו לא ביתה כי לא בא החדרה לפני אדוניו לשרתו ועתה הגדיל עבודתו בשלשה דברים. הא' שהיה משרת את פני אדוניו ר"ל מלבישו ומאכילו וזהו וישרת אותו הב' שהפקידו על כל הבית שהוא הפקיד ומצוה לכל עבדי הבית לעשות כל אחד העבודה הראויה לו לעבוד והשלישי שכל אשר לו נתן בידו כי עשאו שומר אוצרותיו ועשרו והיה מהשגחת השם שמאז הפקיד אותו בביתו ועל כל אשר יש לו ויברך י"י את בית המצרי בגלל יוסף ולא די שברך עניני הבית שהיו ביד יוסף אבל גם היתה ברכת י"י בכל אשר יש לו בבית ובשדה אע"פ שלא היה ביד יוסף להיות פקיד כולל. **וכן** זכר שעשה אתו פוטיפר דבר אחר והוא שעזב כל אשר לו ביד יוסף רוצה לומר מבלי כתיבה ומבלי שום חשבון וזהו ולא ידע אתו מאומה כי הגה למעלה אמר ויפקדו על ביתו וכל יש לו נתן בידו בדרך האוצרות אמנם היה יודע אדוניו מה בבית והיה נותן לו חשבון מימים ימימה אבל אחרי שראה הצלחתו וישרו לא ידע אתו מאומה שלא היה שואל ממנו חשבון כמנהג המפקדים וזה טעם ויעזוב. ואמרו כי אם הלחם אשר הוא אוכל ענינו שכל עשרו ונכסיו עזב בידו מבלי חשבון זולת הלחם אשר אדוניו אוכל כי זה לא היה ביד יוסף בהיותו עברי ולא יוכלו המצרים לאכול את העברים לחם וכמו שכתב הראב"ע ואין כפל א"כ בפסוקים הותרה השאלה הב'. **ואחרי** ששבח הכתוב ליוסף באשר י"י אתו והיותו מצליח שעל כן נשא חן בעיני אדוניו בא לשבח עוד בהיותו יפה תואר ויפה מראה שבעבורו מצא חן בעיני אשתו ולפי שפעמים רבות מעלת האיש והיות הכל מביטים אליו מביא אהבת הנשים אותו, לכן אמר כאן ויהי אחר הדברים האלה כי מאשר נעשה שר ופקיד על בית אדוניו והוא יפה תאר ויפה מראה חשבה גברתו בו ואמר ותשא אשת אדוניו את עיניה אל יוסף להגיד שהיא כמחחנת אליו מאהבתה אותו ונשאה אליו עיניה ע"ד אליך נשאתי את עיני ואמרה לו שכבה עמי כאלו אמרה לו אחרי שאתה מושל בכל הבית משול ג"כ בי. וימאן יוסף ויאמר אל אשת אדוניו וגומר ראשונה אמר שמאן בלבו להיותו עון פלילי להזדוג במרד ובמעל לאשת אדוניו וכ"ש להוליד בנים לע"א ומלבד זה שמאן בלבו אמר אליה טענותיו להתנצל ממנה הן אדוני וגומר רצה בזה שהאדם אשר יחטא לא יהיה אלא למלא נפשו אם בדבר המועיל ואם בכבוד ואם בערב ואני אין לי בפועל הזה דבר מאלה אם במועיל כי הגה

אל יוסף שהישמעאלים אשר קנאוהו לא הביא בארחותם ולא הוליכוהו בארץ מרחקים גם לא מכרוהו לטחון אחרי הריחים או באומנות פחות וגבוה רב העמל היגיעה אבל מכרוהו במצרים עיר ואם לבני אדם לפוטיפר שהיה סריס פרעה שר מגדולי סריסיו ובענין הסריסים יש העות לחז"ל מהם אמרו שהיו סריסים ממש נעדרי המשגל ומהם אמרו שהם שרים והוא היותר נראה בעיני. וזכר שהיה שר הטבחין לממונה על הריגת בני אדם ועל מאסרם ולכן היה בית הסהר מתחת ידו ובביתו ושר בית הסהר ממונה תחתיו. והנה יוסף עם היותו עבד מושלים תמיד היתה יראת אלהים לנגד עיניו ובכל מעשיו שהיה י"י לנגדו תמיד ועל זה אמר ויהי י"י את יוסף שהיה תמיד לנגד עיניו ובשכר זה היה איש מצליח בכל אשר יעשה. והיותר נכון בעיני שזכר הכתוב שלשה חסדים גדולים שעשה הקדוש ברוך הוא עם יוסף שמה. הראשון כי עם היותו עבד ורוחו עצב היה השפע האלהי תמיד עמו באופן שבשמעו חלום היה פותר אותו כפי מה שעתיד להיות ולא היה אפשר שיהיה זה בתבונה ודעת פשוטה ובכח משער בלבד כי מה שיהיה זה פעמים יגיד האמת ופעמים לא יגידוהו אלא שרוח אלהים מדבר בו ומלתו על לשונו ומפני כן לא היה נופל דבר מדבריו ארצה. גם היה רואה תמיד חלומות צודקים להישרתו ועל זה אמר ויהי י"י את יוסף. השני הוא שהיה מצליח בכל עניניו המעשיים ועל זה נאמר ויהי איש מצליח שבכל אשר יפנה יצליח. **הג'** שעם היות דרך השרים כשיקנו עבד להניחו בעבודתו בשדה וכל שכן המצריים את העבריים שהם שנואים להם להיותם אוכלי בשר הנה השם היטב עמו בבית אדוניו להניחו בביתו במצרים אשר שם ינוח לו ולא שלחו השדה לעמול שמה. ועל זה אמר ויהי בבית אדוניו המצרי. ולהיותם חסדים נבדלים אמר בכל אחד מהם ויהי והותרה בזה השאלה הא'. וכאשר ראה אדוניו כי י"י אתו ר"ל שהיה בו דעת עליון ויראת שמים וכאלו יועצו בעניניו וראה כל כך החסד הגדול שכל מה שהוא עושה י"י מצליח בידו מצא יוסף חן בעיניו. ואפשר עוד לפרש וירא אדוניו כי י"י אתו וכל אשר הוא עושה י"י מצליח בידו שפעמים הסוחרים ירויחו ויצליחו בסחורתם אבל יהיה זה מתוך המרמות שיעשו כמו שאמרנו כנען בידו מאזני מרמה לעשוק אהב אבל יוסף לא היה כן כי היה י"י אתו ולנגד עיניו תמיד לא יעשה עולה ולא ימצא בפיו לשון תרמית ועכ"ז י"י מצליח בידו. וע"כ העלהו אדוניו למדרגה כי עד עתה היה משרת בבית